

Budapest új látványossága: a restaurált, ősi belvárosi főplebánia-templom

A székesfőváros egyik legértékesebb és legszámottevőbb műemlékét restaurálták az elmúlt napokban. Az eseményszámba menő munkálatról legfeljebb azok szerettek tudomást, akik megfordultak a Petőfi-tér környékén. A belvárosi főplebániatemplom restaurálásáról van szó, amely a pesti oldalon a legrégebbi templom, egyúttal legértékesebb műemlékünk. Az Erzsébet-híd építése a ritka érdekességű és nagyértékű templomot úgyszólván elrejtette az emberek szeme elől, holott ez a templom nemcsak, mint műemlék ritka, hanem a régi Pest legősibb épülete is, *amelynek keletkezése a XII. század első éveire esik.* A templom eredetileg tiszta gót-stíliú építmény volt, később azonban a különböző megpróbáltatások, háborúk és ostromok alatt a templom többször rombadőlt, a török hódoltság alatt mohamedán mecset is volt, úgyhogy

eredeti alakjában tulajdonképen csak a szentély és a szentéllyel összeépített hajó első fele maradt meg.

A templom hajójának második része és a tornyok későbbi eredetűek s meglehetősen szerencsétlen építmények, amelyek sem román-, sem barokk-ízlésűnek nem mondhatók, hanem a leghelyesebb megállapítás, hogy stilustalanok. Éppen ez a rosszul sikerült restauráció okozta, hogy a nagyközönség figyelme nem terelődik olyan mértékben a templom felé, ahogy azt megérdemelné. Azok a szemlélők azonban, akik felkeresik a templomot és alaposan körülnéznek, ámulva látták a gótikus építkezésnek azt a szépségét és gazdagságát, amely a megmaradt régi, ősi részben előtárul. Különös eredetisége az ősi templomrésznek az is, hogy *a gótikus oszlopok nem párhuzamosan állnak, hanem elhajolnak anélkül, hogy ez a statikus biztonság rovására menne.* Igen nagy figyelemre érdemes a gótikus rész régi, ornamentikus festészete is, amely az idők folyamán erősen megrongálódott.

A múlt év elején a székesfőváros törvényhatósága elhatározta, hogy a nagyértékű műemléket belsőleg restauráltatja és erre a célra 110.000 pengőt engedélyezett. A munkálatokat még a múlt esztendő őszen el is kezdték és a nagy szaktudás, történelmi ismereteket és művészi biztonságot igénylő festési munkákkal Hende Vince és Dióssy Antal festőművészeket bízták meg. A beállványozott templomban egész télen át dolgoztak és néhány

nappal ezelőtt befejeződött a restaurálási munka, amely kitűnően sikerült.

Néhány nap előtt meghívott szakértőből álló bizottság járta be a templomot. A gótikus részt teljesen az eredeti festés szerint, minden változtatás nélkül ujították meg. A gótikus és az új templomrész közötti falon lévő régi freskó, a szükséges javításoktól eltekintve, érintetlen maradt. A festőművészek az új templomrészben

nyolc új figurális freskót festettek,

az ablakok feletti mennyezetholozatokon, amelyek a négy evangélistát és a négy arkangyalt ábrázolják.

Különösen figyelemreméltó a megújított szentély, amely régi szárnyas oltárával ritka látványosság számba megy. A főoltár mellett két oldalt elhelyezett Pastoforium, amely régi elhanyagolt állapotában alig volt látható, most megtisztítva, teljes értékében és szépségében érvényesül. Ezek a Pastoforiumok a régi templomokban az Oltáriszentség elhelyezésére szolgáltak és a belvárosin kívül Budapesten ma már talán nincs is más templom, ahol ilyen épységben megmaradtak volna.

Érdekes ujítása a restaurációnak, hogy a csillárokat a szakértőbizottság javaslatának megfelelően, megrövidítették, ami által a templom perspektívája feltűnően megjavult. A csillárokat valódi arannyal vonták be s ezt a munkát a Kissling-csillárgyár végezte. Az oltárokat és szószékeket, az aranyozási, műmárványozási és festési munkákat Nagy Ferenc és a Szubotka István és Fia cég végezték.

Az orgona átépítése már a múlt esztendőben megtörtént. Valamennyi munkát a fővárosi hivatalos szervek és a Műemlékek Országos Bizottsága kiküldött szakértőinek ellenőrzése és irányítása mellett hajtották végre. Érdekesek az 1100—1150-ből származó ősi építőkövek, amelyek a templom legelső, később rombadólt alakjából maradtak fenn.

Ezeket a kömlékeket most a templom egyik oldalhajójába befalazták,

úgyhogy könnyen megszemlélhetők. Mindenesetre kívánatos volna, ha a befalazott, ősi eredetű köveket ismerető, magyarázó táblával látnák el, mert a kevésbbé tájékozott nézők nem tudják, mivel állanak szemben.

A restaurált belvárosi főplébániatemplomot Bednárz Róbert apátplébános, esperes néhány nap múlva ünnepélyes keretek között fogja bemutatni a nagyközönségnek.